

these basically types of temporary expressions using the example on the material of the folktale "Johnny-Cake":

You watch the Johnny-Cake while your father and I go out to work in the garden.

He didn't watch it all the time.

Out into the road long before the little boy could catch him

The boy ran screaming to his father and mother. Soon

Who never stopped to look behind.

Who kept moving so fast.

By-and-by it's repeated most often. Besides, we can see the commonly used temporal words as when, while, all the time, before, after etc. It is not surprising that there are not so many of them, because repetitions are inherent in folktales.

Піскун Дар'я Анатоліївна

здобувачка вищої освіти 3-го курсу,
група ЮД-849, юридичний факультет

Науковий керівник:

Руських Ірина Валеріївна

*старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

МОВНИЙ ЕТИКЕТ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ

Культура мовлення – це система вимог, норм щодо використання мови в усній чи писемній діяльності. Культура мови, в свою чергу, стосується дотримання мовних норм мовленнєвої діяльності, а також свідомого, цілеспрямованого, вмiлого використання мовних та виразних засобів залежно від мети та обставин спілкування. Український мовленнєвий етикет – це прогресивне й суто національне явище, оскільки він належить рідній мові і відображає характер українця, його ментальність, зокрема, склад розуму, оригінальний спiсiб мислення та світогляд. Наш етикет незвичний, бо сформувався на нашій власній національній землі. Він відображає темперамент українців, схильність до коректності та толерантності в міжособистісних стосунках, зневагу до жорстокості [1].

На нашу думку, на сучасному етапі розвитку України, питання мовного етикету є особливо актуальним для молодого покоління. Рівень мовної культури сприяє вихованню всебічно розвиненої особистості, громадянина незалежної України. Майже кожного з нас захоплює історія своєї країни її

символи, побут українського народу, наша культура [2]. Наприклад, за допомогою художньої літератури ми вивчаємо ментальність українців, характеристиками якої є честь, справедливість, патріотизм, сумлінність, шанобливість, повага до матері, жінки, а також милосердя, доброта [3].

Норми і правила поведінки, що охоплюють національну спільноту, показують нам рівень та стан її зрілості, досконалості, цивілізованості, самодостатності. Бо стосунки між людьми відображають саму суть національної психіки та українського характеру. Загальнодержавні правила та стандарти мовного етикету широко поширені на всій території, де проживають українці. Але поряд із ними – не замінюючи, а швидше доповнюючи їх – вживаються і дещо відмінні засоби спілкування, які засновані на місцевих традиціях, звичаях, обрядах і віруваннях [4].

Культурне відродження, набуття галицької мови відіграло важливу роль у процесі формування національної свідомості українців. Адже відтворюючи вічну історію великої кількості українців, існує традиційно-народний світогляд. Сьогоднішня мовна практика підтверджує, що все цінне, що накопичилось в нашій незалежній державі є загальним скарбом і може бути використано для подальшого розвитку рідної мови [5].

Пам'ятайте вислів: «Скільки людина знає мов, стільки разів вона людина». Знання норм будь-якої мови є показником рівня освіти людини, його культури. Якщо ж індивід також володітиме і культурою мовлення, то про нього будуть казати, що це людина розвиненим інтелектом і високою загальною культурою. Підсумовуючи, зазначимо: для того, щоб суспільство функціонувало як єдине ціле, як всеосяжна соціальна система, воно повинно створити такі рамки поведінки громадян, в яких воно стає одноманітним, стабільним, таким, що повторюється. Саме такими рамками є етикет — система правил зовнішньої культури людини, її порядності, гарного тону, тощо [6].

З точки зору національної специфіки мовленнєвого етикету слід зазначити, що його структура в кожній нації склалася на власній національній основі під впливом різних психологічних, соціально-політичних, культурологічних чинників. Кожен з нас, свідомо чи несвідомо, обирає з великої кількості словесних та мовних засобів, використовувати ті, які вважаються найбільш доречними для нього, або такі, що вказують на його оточення, звичаї та традиції. Існує також варіація мови, або її диференціація, яка залежить від часу, простору суспільства та функцій, покладених на мову [7].

Можна зробити висновок, що мовленнєвий етикет українського народу є колоритом ментальності. Перш за все, це відчутно відбивається у мовленні, зокрема вживання слів, які підкреслюють свою шану, повагу та ввічливість, які включають в собі центри семантичних слів. По-друге, зберігання традицій українського народу в спілкуванні, побажання добра та здоров'я. Однак найголовнішою ознакою відбиття менталітету, підкреслимо, є емоційність та сама насиченість манер спілкування.

1. Стельмахович М. Г. Мовний етикет. *Культура слова*. Вип. 20. К., 1981.
2. Сучасна українська мова. За ред. О. Д. Понамарєва. К., 1997.
3. Митителло В. Л. Етика й етикет ділової людини. Самара, 1992.
4. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення. Львів: Світ, 1990. 332 с..
5. Стахів М. Український комунікативний етикет: Навч.-метод. посіб. К.: Знання, 2008. 245 с..
6. Шевельов Ю. В. Внесок Галичини у формування української літературної мови. О. Гузар. Львів, 1996. 191 с..
7. Стражний О. Український менталітет. Ілюзії, міфи, реальність. К.: Книга, 2008. 368 с.

Проценко Аліна Миколаївна
здобувачка вищої освіти 2-го курсу,
група ЮД-948,
юридичного факультету
Науковий керівник:
Ядловська Ольга Степанівна
к. іст. н., доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін,
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

Мовне питання залишається гостро актуальним на порядку денному розвитку українського суспільства. Задля забезпечення мовної консолідації та захисту української державності важливим актом законотворчості виступає введення щодо української мови як державної.

На законодавчому рівні застосування української мови підтримується Законом України «Про забезпечення функціонування української мови як державної», ухвалений Верховною Радою України 25 квітня 2019 року. Головною тезою є гарантування українській мові статусу єдиної державної мови. Закон забезпечує різнобічну підтримку розвитку та поширення української мови у суспільстві.

Ухвалений закон гарантує позиції української мови у державному управлінні, сфері послуг, освіті й медіа. Передбачена відповідальність посадовців за незнання мови, але вона діятиме лише через три роки від дати ухвалення закону. Зазначимо, 28 лютого 2018 року Конституційний суд України визнав закон «Про засади державної мовної політики» (так званий закон «Колесніченка-Ківалова») неконституційним через порушення Верховною Радою процедури його розгляду та ухвалення. Це рішення

оголосили обов'язковим, остаточним і таким, що не може бути оскаржене. Відтоді і до прийняття нового закону у 2-19 р. в Україні не було чинного закону про державну мову [1].

Українська мова визначається мовою трудових відносин, а також освіти і науки в Україні. При цьому громадяни, які належать до національних меншин чи корінних народів, можуть навчатись у садочках і школах також своєю рідною мовою в окремих класах. Закон також стимулює розвиток україномовного контенту у сфері кіно, телебачення, радіо та преси (до прикладу, планувалось 90% теефіру забезпечити україномовним інформаційним продуктом, згідно із законом – 75%). Відповідно до закону, володіння державною мовою є обов'язком громадянина. Кожен, хто хоче отримати українське громадянство, повинен скласти іспит на знання мови. Розробкою іспиту займатиметься Національна комісія зі стандартів державної мови. Вона також видаватиме сертифікати про рівень володіння державною мовою посадовцям. Слідкувати за виконанням закону буде Уповноважений із захисту державної мови. Він, зокрема, розглядатиме скарги щодо недотримання вимог законодавства про державну мову і складатиме протоколи [3].

Треба звернути увагу на те, що кримінальної відповідальності за порушення закону не передбачено. Слід наголосити, що норми цього закону не стосуються приватного спілкування й здійснення релігійних обрядів.

Отже, зазначимо, що Державний статус української мови є невіддільним елементом конституційного ладу України як унітарної держави (ст. 1, ч. 3). Українська мова як єдина державна мова виконує функції мови міжетнічного спілкування, є гарантією захисту прав людини для кожного українського громадянина незалежно від його етнічного походження, а також є фактором єдності і національної безпеки України (ст. 1, ч. 8) [2].

У цілому, Закон забезпечить пріоритетність української мови у понад 30 сферах суспільного життя: зокрема у державному управлінні, ЗМІ, сфері освіти, науки, культури, реклами, послуг. При цьому закон не обмежує приватного спілкування всіма мовами та вільного вживання мов національних меншин, заявляють його співавтори в уряді та парламенті.

1. Верховна Рада ухвалила мовний закон. *Радіо свобода*. 25 квітня 2019 р. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-rada-uhvalyla-movnyi-zakon/29902567.html> (Дата звернення: 12.02.2021)

2. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19?fbclid=IwAR2FUUoh4AA3MW_sOYbWx1SvRSsqAi-wRpGlnqxpK9Dsab9oadyIz6e7U4E#Text (Дата звернення: 12.02.2021)

3. Основні засади закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://chmnu.edu.ua/osnovni-zasadi-zakonu-pro-zabezpechennya-funktsionuvannya-ukrayinskoyi-movi-yak-derzhavnoyi/> (Дата звернення: 12.02.2021)